

Pöördumine seoses kõrghariduse rahastamise aruteludega Riigikogu kultuurikomisjonis

23.mai 2022

Lugupeetud Riigikogu kultuurikomisjoni esimees Aadu Must

Täname ühiskondlikult olulise diskussiooni edendamise eest kõrghariduse rahastamise teemal. Pöördumisele allakirjutanud soovivad juhtida tähelepanu, et mitmete kõrghariduse küsimustega otseselt seotud huvirühmade, akadeemiliste ametiühingute, avalikule istungile sõna võtma kutsumata jätmine on kahjulik nii diskussiooni kvaliteedile kui kujunevale Eesti demokraatlikule traditsioonile. 17.05.2022 toimunud Riigikogu kultuurikomisjoni avalikul istungil sõna saanute nimekiri peegeldab Eesti demokraatia hetkeseisu ja arusaamist demokraatia alustalast - kolmepoolsusest¹.

Healuriigi (sh Skandinaavia mudeli) alustalaks on kolmepoolne dialoog tööturu ja laiemalt ühiskonna kolme olulise mängija vahel - riik, tööandjad ja töötajad² (viimased kaks oma esindusorganisatsioonide kaudu)³.

Kõrghariduse rahastamise arutelult komisjonis oli puudu järgmiste huvirühmade vaade probleemidele:

- 1) Õppejõud (akadeemilised ametiühingud). Kuidas on võimalik adekvaatselt arutada kõrghariduse olevikku ja tulevikku ilma õppejõududeta, kellele kogu kõrghariduse andmine esmajoones tugineb.
- 2) Kuna Eesti Tööandjate Keskliit oli esindatud, oleks pidanud olema esindatud ka ametiühingute katuseorganisatsioon, nt Eesti Ametiühingute Keskliit. On tervitatav, et kuulati ära Eesti tööandjate hääl, aga oleks pidanud sel juhul kuulama ka Eesti töövõtjate arvamust. Töötajad on need, kes osalevad elukestvas õppes, tagamaks tarka majandust ja kelle lapsed kõne all olevat haridust lähitulevikus omandama hakkavad. Töötavad inimesed on need, kes kas laste koolitamise kinni peavad maksma või jätma kulud laste enda kanda, seda ka praeguse tasuta kõrghariduse tingimustes. Töötajate esindajate mitte kaasamine räägib laiemalt demokraatia nõrkusest kõrgharidussektoris. Tegemist on probleemiga, mis iseloomustab ka ülikoole, kus töötajatel on nõrga esindusdemokraatia tõttu oma hääle kuuldavaks tegemine raske.

Olukorras, kus inflatsioon on 20% ja palkade ebavõrdsus kasvab⁴, ei saa teha otsuseid ühepoolsetult ühiskonna edukama osa vaatepunktist, kui me soovime, et demokraatia kestab.

¹ <https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/who-we-are/tripartite-constituents/lang--en/index.htm>

² Eesti Vabariigi põhiseaduse § 29 sätestab muuhulgas töötajate ja tööandjate ühingutesse ja liitudesse kuulumise ja oma huvide eest seismise

³ <https://www.norway.no/en/missions/eu/about-the-mission/news-events-statements/news2/tripartism-model/>

⁴ <https://majandus.postimees.ee/7261813/graafik-karm-tode-palgad-kasvavad-aga-ebavordsus-suureneb?fbclid=IwAR0zKM0g47xSxC7lgbvKbqvMdb7w-7eIgdRXM5YgBVtaMkFen7fMs3-zxB4>

Eesti suurim julgeolekurisk on see, kui Eesti riik ei suuda tagada inimväärset elu Eesti inimestele (suhteline vaesus on Eestis umbes 20%⁵).

Allakirjutanud:

Eesti Maaülikooli Ametiühing
Tartu Ülikooli Ametiühing
Tallinna Ülikooli Ametiühing
Tallinna Tehnikakõrgkooli Ametiühing
Eesti Keele Instituudi Ametiühing
Eesti Ametiühingute Keskliit

⁵ <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/valdkonnad/heaolu/sotsiaalne-torjutus-ja-vaesus/suhteline-vaesus>